

MASARYKOVA UNIVERZITA

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Katedra sociální pedagogiky

**Fenomén příměstských táborů z pohledu
vedoucího se zaměřením na jeho praktickou
organizaci**

Závěrečná práce

Brno 2024

Vedoucí práce:

Mgr. Lenka Gulová, Ph. D.

Autorka práce:

Karolína Dostálíková

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem závěrečnou práci CŽV vypracovala samostatně, s využitím pouze citovaných pramenů, dalších informací a zdrojů v souladu s Disciplinárním řádem pro studenty Pedagogické fakulty Masarykovy univerzity a se zákonem č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů.

V Brně dne 2. 1. 2025

Karolína Dostálíková

Poděkování

Touto cestou bych ráda poděkovala vedoucí své závěrečné práce paní Mgr. Lence Gulové, Ph.D. za trpělivost a cenné rady, které mi poskytla a své rodině za podporu v psaní mojí práce.

Anotace:

Tématem této závěrečné práce byl fenomén příměstských táborů. Práce se zabývá v první kapitole rozbohem volného času, jeho dělení a způsoby, jak ho trávit. Zároveň také vymezuje volný čas dětí vůči volnému času dospělých. V druhé kapitole se práce věnuje táborům, jejich historii, definici, druhy a typy. Blíže také definuje příměstské tábory. Na tuto kapitolu navazuje praktická část s rozbohem organizace příměstského tábora, na kterém autorka pracovala jako vedoucí. Cílem práce je vyzdvihnout důležitost volného času a jeho aktivní trávení třeba i ve formě účasti na příměstském táboře.

Klíčová slova:

volný čas, příměstský tábor, rodina, dítě, volnočasové aktivity, sociální rozvoj, příroda, sport, vzdělávání.

Obsah

1. Volný čas a jeho využití.....	2
1. 1. Definice volného času	2
1. 2. Děti a volný čas	3
1. 2. 1. Rozsah	3
1. 2. 2. Obsah.....	4
1. 2. 3. Míra závislosti a samostatnosti	4
1. 2. 4. Nezbytné pedagogické ovlivňování	4
1. 3. Funkce a dělení volného času.....	5
1. 3. 2. Funkce volného času dle Kratochvílové	5
1. 3. 1. Dělení volného času dle Hamříka	6
2. Tábory jako efektivní trávení volného času dítěte	8
2. 1. Historie táboření a jeho definice aneb za vším hledej skauta	8
2. 2. Dělení táborů – každý to své	8
2. 3. Co je to příměstský tábor	10
3. Příměstský tábor Doloplazy	11
3. 1. Základní údaje o táboru.....	11
3. 2. Organizace prvního týdne aneb Ztroskotání v džungli	12
3. 3. Organizace druhého týdne aneb Zázračný vesmír	16
3. 4. Organizace třetího týdne anebo časová trhlina.....	20
3. 5. Organizace čtvrtého týdne aneb propojení kultur	25
3. 6. Shrnutí tábora	29
Závěr.....	30
Seznam zdrojů	31

Úvod

Volný čas představuje klíčovou součástí života každého člověka. Jeho význam je o to větší v dětství, kdy dochází k vývoji dítěte nejen po fyzické stránce, ale i po stránce psychické. Mimoškolní trávení času však nejsou jen nejrůznější technické, pohybové nebo jiné zájmové kroužky, ale také prostor pro vznik a rozvoj sociálních schopností, dovedností a zkušeností, které v dospělém životě hrají zásadní roli. Způsobů, jak dítě může trávit volný čas je několik. V letních měsících je v posledních letech stále oblíbenější variantou letní příměstský tábor, který je také tématem této práce.

V dnešní době příměstské tábory představují skvělou příležitost pro děti, jak strávit aktivní léto, učit se novým dovednostem a navazovat přátelství v bezpečném a mnohdy i známém prostředí. V dnešní uspěchané době, kdy rodiče často čelí výzvám s koordinací pracovního a osobního života, jsou příměstské tábory ideální alternativou běžných pobytových táborů. Nabízí možnost spojení zábavy, vzdělání a sociální interakce, a to vše v prostředí, které je dětem známé a pohodlné. Oproti tradičním táborům, kde tráví děti čas v přírodě, příměstské tábory umožňují využít okolí v místě konání tábora a nabídnout tak aktivity v místech, jako jsou sportoviště, muzea nebo vzdělávací instituce, což z nich činí jedinečný zážitek.

Téma závěrečné práce jsem si vybrala, protože v letních měsících již třetím rokem pracuji jako vedoucí tábora a mám sama osobní zkušenost z letních pobytových táborů jako dítě. Sama jsem tak mohla pozorovat tento stále oblíbenější fenomén z první ruky, na kterém jsem se později podílela na jeho přípravě a organizaci. Moje práce asistentky mi byla při práci vedoucí tábora také přínosná, neboť obě profese sdílí aspekty jako je empatie, práce s různorodou skupinou dětí nebo schopnost plánování.

V práci se zaměřím na případ letního příměstského tábora v obci, kde jsem žila od dětství. Během čtyř týdnů konání tohoto tábora jsem měla možnost děti sledovat v jejich přirozeném prostředí, organizovat jejich volný čas a později být i jeho aktivní součástí.

1. Volný čas a jeho využití

1. 1. Definice volného času

Fenomén volného času se poprvé objevuje již ve starověku v řecké kultuře jako kulturní kategorie. Filozofové jako Platón nebo Aristoteles ve svých dílech považovali volný čas za prostor k nejrůznějším úvahám o politice nebo filozofii. Volný čas byl naplněním antických ideálů o volnosti a volbě sama nad sebou. Možnost volby svého volného času však měli pouze svobodní muži. Z této doby pocházejí i dva základní pojmy: latinské *negotium*, které označuje práci a každodenní úkoly, a *otium*, jež bylo vyhrazeno pouze svobodným občanům. Ve středověku byl volný čas spojen s náboženstvím. Trávení volného času se lišilo v závislosti na příslušnost ke společenské vrstvě. Například šlechta se účastnila honů nebo rytířských slavností a nižší vrstvy trhů. Volný čas byl také úzce spojen s vírou a organizovaným náboženstvím. Volný čas byl tak prostor pro modlitbu nebo účast na mši. (Pospíšil, 2023, s. 40; Nikodým, 2019, s. 8) Volný čas se ve starověku a středověku vyvinul jako výsledek vymezení volna s pracovní dobou. Dnes se však vnímání volného času liší a liší se i definice tohoto pojmu.

Joffre Dumazedier v publikaci z roku 1966 považuje volný čas za aktivitu, která se skládá ze čtyř určujících vlastností. Volný čas je dle něj osvobozující (osvobozuje od práce nebo školy jako povinností), nezajímavý (nemá žádný konkrétní cíl), hedonistický (slouží k uspokojení, radosti) a uspokojující osobní požadavky (slouží k rekreaci). (Hamřík, 2022, s. 12)

John Neulinger přišel se dvěma typy definic volného času – objektivní a subjektivní. Objektivní definice chápe volný čas jako časové období, ve kterém se uskutečňují volnočasové aktivity. Subjektivní definice jej chápe jako stav mysli související se subjektivním vnímáním jedince. (Pospíšil, 2023, s. 41)

Max Kaplan píše k definici volného času toto: „Do sféry volného času patří relativně samostatně vybrané aktivity nebo prožitky, které rovněž spadají mezi aktivity ekonomicky volnočasové, jsou účastníky jako volnočasové vnímány, z psychologického hlediska přinášejí potěšení v očekáváních nebo ve vzpomínkách, potenciálně pokrývají úplný rozsah volby intenzity a odevzdání se prožívané aktivitě, jsou jim vlastní charakteristické normy a omezení a poskytují příležitosti k rekreaci, osobnímu růstu a službě druhým.“ (Kaplan, 1975, s. 26 in Pospíšil, 2023, s. 41) Kaplan tak klade důraz především na psychické vnímání volného času jako osvobozeného od povinností a spojeného s radostí a zábavou.

Čeští autoři nejčastěji vychází ze zmiňované definice Joffreho Dumazediera a obecně chápou volný čas z hlediska času, tedy nějakého ohraničeného období pro vykonávání volnočasových aktivit. Nejvýstižnější z nich je definice z publikace Pávkové, podle které volný čas běžně zahrnuje odpočinek, rekreaci, zábavu, zájmové činnosti, zájmové vzdělávání, dobrovolnou společensky prospěšnou činnost i časové ztráty s těmito spojené. Z hlediska dětí a mládeže do volného času nepatří vyučování a činnosti s ním související, sebeobsluha, základní péče o zevnějšek a osobní věci, povinnosti s provozem rodiny, domácnosti, výchovného zařízení i další uložené vzdělávání a další časové ztráty. Součástí volného času nejsou ani činnosti zabezpečující biologickou existenci člověka (jídlo, spánek, hygiena, zdravotní péče). Ale i z těchto činností si někdy lidé vytvoří svého koníčka, což je zřejmé např. ve vztahu k přípravě (i konzumaci) jídla. (Pávková, 2008, s. 13; Hamřík, 2022, s. 15)

Volný čas tedy můžeme definovat jako časovou periodu určenou k odpočinku a zábavě osvobozené od povinností a každodenních starostí. Je na konkrétním člověku, jak bude volný čas trávit a jaké aktivity do něj zahrne.

1. 2. Děti a volný čas

Volný čas dětí a dospělých se velmi odlišuje. Volný čas dětí představuje nástroj pedagogického působení již od poloviny 20. století. Představuje v rámci vývoje dítěte prostředek rozvoje socializace a celkové výchovy dítěte. Zásadní význam má u dvou podoborů pedagogiky – sociální pedagogice a pedagogice volného času. (Nikodým, 2019, s. 10; Pospíšil, 2023, s. 61-63)

Hájek rozlišuje ve své publikaci z roku 2011 volný čas dětí a mládeže od volného času dospělých. Definuje čtyři základní odlišnosti: rozsah, obsah, míru samostatnosti a závislosti a nezbytnost pedagogického ovlivňování. (Hájek , 2011, s.66):

1. 2. 1. Rozsah

Děti mají často více volného času, protože jejich hlavní povinností je škola a učení, zatímco zbytek dne mohou navštěvovat různé kroužky nebo se věnovat svým oblíbeným aktivitám. Dospělí naopak tráví hodně času v práci, obstarávají domácnost a věnují se rodině a dětem, což jejich volný čas ovlivňuje natolik, že nemají čas sami na sebe. Děti často využívají volný čas ke zkoušení nových aktivit, jako je sport, umění nebo hry, zatímco dospělí se zaměřují na odpočinek nebo aktivity, které jim pomáhají uklidnit mysl a tím eliminovat stres.

1. 2. 2. Obsah

Děti tráví většinu volného času hrou, která podporuje jejich kreativitu a rozvíjí je. Oblíbené aktivity dětí zahrnují sport, kreslení, hraní s kamarády nebo sledování pohádek. Dospělí se často věnují relaxačním činnostem, jako je čtení, sledování filmů nebo práce na zahradě. Zatímco děti hledají aktivní zábavu, dospělí volí činnosti, které jim pomáhají vyrovnat se se stresem. Dospělí také část svého volného času věnují praktickým věcem, například péči o domácnost nebo vzdělávání. Děti mají více volnosti a méně povinností, což jim umožňuje trávit čas spontánně

1. 2. 3. Míra závislosti a samostatnosti

Dítě nemá zkušenosti, prostředky ani znalosti na to, aby dokázalo efektivně a smysluplně plánovat a realizovat trávení svého volného času. Je třeba aby dospělý člověk poskytl dítěti vedení tak, aby byly naplněny funkce volného času. (Nikodým, 2019, s. 10; Pospíšil, 2023, s. 61-63)

Dle Hájka: „Obsah volného času odpovídá věkovým a individuálním zvláštnostem. (...) Míra samostatnosti také závisí na věku dítěte, jeho psychické a fyzické vyspělosti, na rodinném prostředí a nabídce volného času v regionu.“ (Hájek, 2011, s. 66). Je tedy třeba vždy zvážit schopnosti a možnosti konkrétního dítěte a přizpůsobit mu trávení volného času individuálně. Dospělý člověk musí poskytnout vedení nejen při výběru a organizaci volného času, ale často také se tohoto volného času účastnit. Volný čas může představovat prostředek nejen výchovy, ale i budování vztahu mezi rodičem a dítětem.

1. 2. 4. Nezbytné pedagogické ovlivňování

Trávení volného času je prostředkem výchovy. Dle Hájka se dají pozorovat mezi pojmy výchova a volný čas tři souvislosti: výchova pro volný čas, výchova ve volném čase a výchova volným časem. Výchova pro volný čas znamená vytváření podmínek pro pozdější kvalitní trávení volného času skrze rozvíjení dovedností nebo schopností. Pod druhým pojmem si lze představit výchovu jako takovou jako součást výchovného působení. Poslední pojem zahrnuje aktivity, instituce nebo použité metody jako prostředky výchovy. (Hájek, 2011, s. 67)

1. 3. Funkce a dělení volného času

Tato část práce se zaměřuje na přiblížení funkcí a dělení volného času. Přestože se způsob trávení volného času v historii měnil, jeho základní funkce zůstávají podobné.

1. 3. 2. Funkce volného času dle Kratochvílové

Z pohledu pedagogiky rozlišuje Kratochvílová pět základních funkcí volného času. Tento výčet funkcí jsem zvolila, neboť mi přišel nejpřesnější a nejobsáhlejší.

Zdravotně hygienická funkce

První je funkce zdravotně hygienická, kam řadí rekreaci a odreagování. Tato funkce podporuje fyzické i psychické zdraví člověka s důrazem na regeneraci a zároveň i prevenci nadměrného stresu. Tuto funkci může uspokojit například pobyt na čerstvém vzduchu. Skrze procházku se dítě může odreagovat od svých povinností jako je škola, ale i od organizované součásti volného času jako jsou nejrůznější kroužky. (Kratochvílová in Knotková, 2022, s. 10)

Seberealizační funkce

Druhou funkcí je funkce seberealizační, která je zaměřena na rozvíjení sebe sama a svých zájmů. Jde o poznání sebe sama, svých schopností a dovedností a jejich zlepšení. Příkladem může být třeba malování. Dobrým způsobem, jak toto zjistit je vyzkoušet větší množství aktivit, ať organizovaných nebo neorganizovaných či různě časově náročných. Dítě zjistí, co ho baví, jaké má zájmy anebo jaké jsou jeho silné a slabé stránky. (Kratochvílová in Knotková, 2022, s. 10)

Formativně výchovná funkce

Třetí funkcí je funkce formativně výchovná. Dle Kratochvílové jde o rozvoj osobnosti člověka. Jde o proces osvojování hodnot, postojů a vlastností. Dítě si skrze volnočasové aktivity „utváří“ svoji osobnost. Při vhodném trávení volného času je odolnější, kreativnější, učí se vycházet s ostatními a celkově se stává lepším člověkem. Takovou funkci může celá škála nejrůznějších aktivit, nejlépe ve vzájemné kombinaci. Například týmová sportovní aktivita jako fotbal vychovává k lepší spolupráci, naopak individuální aktivita jako kreslení zlepšuje představivost a kreativitu. (Kratochvílová in Knotková, 2022, s. 10)

Společenská funkce

Čtvrtou funkcí je funkce společenská. V rámci této funkce si dítě vytváří sociální vazby. Tyto vazby mohou vznikat mezi vrstevníky, ale i mezi různě starými dětmi. Dítě se během aktivit zlepšuje v komunikaci, spolupráci či průbojnosti. Je důležité, aby se dítě účastnilo v rámci různých „sociálních okruhů“ – s různě starými dětmi či s dětmi z různých rodinných poměrů. Dítě se také učí větší průbojnosti v rámci kolektivu a zlepšuje a navazuje mezilidské vztahy. (Kratochvílová in Knotková, 2022, s. 10)

Preventivní funkce

Pátou funkcí je funkce preventivní. Tato funkce je možná jednou z nejdůležitějších jmenovaných funkcí, neboť může předcházet pozdějšímu rizikovému chování. Vhodné trávení volného času předchází fyzickým i psychickým problémům. Správná organizace volného času předchází také sociálně patologickým jevům. (Kratochvílová in Knotková, 2022, s. 10)

1. 3. 1. Dělení volného času dle Hamříka

Volný čas lze dělit podle nejrůznějších kritérií. Na organizovaný a neorganizovaný, trávený individuálně nebo v kolektivu, pravidelný či nepravidelný. Zděnek Hamřík ve své publikaci z roku 2022 dělí volný čas do tří základních kategorií.

Organizované a neorganizované volnočasové aktivity

Organizovaný volný čas je dán svou strukturou, jasně stanoveným plánem aktivit, které jsou vykonávané pod dohledem dospělých vedoucích. Je pravidelný a umožňuje dětem realizovat jejich zájmy. Patří sem například výuka hry na klavír, skaut nebo týmové sportovní aktivity. Neorganizovaný volný čas není strukturovaný z hlediska organizace či vedení. Chybí zde nějaký konkrétní cíl a plní spíše funkci odpočinkovou. Patří sem například četba nebo procházky. (Hamřík, 2011, s. 21) Je třeba, aby volný čas dítěte zahrnoval oba typy volnočasových aktivit. Při zahrnutí jen organizovaného času a jeho velké míře může dojít k popření jedné z funkcí volného času – odpočinku, naopak při účasti jen na neorganizovaných aktivitách může dítěti chybět nějaký řád nebo cíl, který by ho k činnosti mohl motivovat.

Vážný, nevážený a projektový volný čas

Hamřík popisuje skrze Stebbinsovu definici tyto tři pojmy takto: „Vážný čas Stebbins považuje za systematickou snahu amatéra, nadšence nebo dobrovolníka o určitou volnočasovou aktivitu, která je jím vnímána jako podstatná a zajímavá, a která mu zároveň umožňuje najít kariéru, ve

kteří by uplatnil získané speciální dovednosti, znalosti a zkušenosti. Nevážný volný čas je relativně krátkodobá zájmová aktivita zajišťující okamžitou hodnotu či vnitřní uspokojení, vyžadující malou nebo žádnou speciální přípravu. Projektově založený volný čas pak vysvětluje jako krátkodobou, přiměřeně komplikovanou, jednorázovou nebo příležitostnou kreativní volnočasovou aktivitu (Stebbins, 2007).“ (Hamřík, 2022, s. 22) Toto dělení volného času představuje základní rozměr toho, jak by dítě mělo svůj volný čas trávit. Mělo by mít možnost se zdokonalovat v určité dovednosti i za cenou občasné potřeby vytrvat nebo lehkého diskomfortu, mělo by zároveň mít možnost odpočinku či her a zároveň mít i možnost účasti při činnostech jednorázového charakteru.

Dimenze volného času

Mezi dimenze volného času řadí Hamřík jeho šíři, intenzitu, délku trvání a zainteresovanost. Pod šíří chápe to, jak je jedinec do volnočasových aktivit zapojený, což má pak vliv například na životní spokojenost. Intenzita znamená, s jakou periodicitou se jedinec zapojuje, což má pak například vliv na kvalitu v aktivitě vytvořených sociálních vztahů. Délka trvání je časový úsek, po kterou je účastník zapojen do aktivity a stabilitu tohoto zapojení. Poslední dimenzí je zainteresovanost, což ovlivňuje například míru prožívání. (Hamřík, 2022, s. 24)

2. Tábory jako efektivní trávení volného času dítěte

2. 1. Historie táboření a jeho definice aneb za vším hledej skauta

Počátky táboření jsou spojeny s fenoménem skautingu. V roce 1908 po úspěchu prvního experimentálního tábora, tak jak ho známe dnes, vydává Robert Baden-Powell příručku *Scouting for boys*, ve které klade důraz na čestnost a lásku k přírodě s cílem výchovy dětí. Tábor měl být místem, kde během společného programu děti (tehdy jen chlapci) naleznou nové přátele a socializují se. Myšlenky Powella se dostaly i do Evropy, kde je převzal profesor Antonín Benjamin Svojský. Ten následně vydává vlastní knihu *Základy junáctví* a začíná první skautský tábor. Později se ke skautům přidávají i dívky. Během druhé světové války je však organizace zrušena a dochází i k zákazu letních táborů. (Šantorora, 2012, s. 32-34; Historie skautingu)

Po roce 1948 dochází k obnovení tradice letních táborů. Pro komunistický režim představovali tábory a aktivity na nich problém – dítě nebylo pod přímým vlivem školy. Nové letní tábory se vymezovaly vůči skautské tradici, neorganizovali je již skauti ani místní spolky, ale byly organizovány národními výbory, které vybíraly děti podle předem určených ideologických pravidel. Později byl skauting opět zakázán. Program byl zaměřen na výchovu v socialistickém duchu. Tábory byly vítanou aktivitou nejen ze strany státu, ale i rodičů. Konání táborů podporovala také škola, která se v té době měla na pokyn státu zasazovat o maximální podporu účasti dětí na táborech. (Knapík, 2013, s. 104; Knapík, 2016, s. 207-208)

Po revoluci v roce 1989 je činnost skautů obnovena a dochází ke vzniku moderních táborů, jak je známe dnes.

Legální definici tábora nalezneme v zákoně č. 258/ 2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví. Zde jsou tábory řazeny mezi tzv. zotavovací akce, tedy: „organizovaný pobyt 30 a více dětí ve věku do 15 let na dobu delší než 5 dnů, jehož účelem je posílit zdraví dětí, zvýšit jejich tělesnou zdatnost, popřípadě i získat specifické znalosti nebo dovednosti.“ V zákoně nalezneme také podmínky nebo potřebnou dokumentaci.

2. 2. Dělení táborů – každý to své

Tábory můžeme dělit dle nejrůznějších kritérií. Jedním ze základních dělení je dělení z hlediska času na tábory krátkodobé (v trvání maximálně týden) a dlouhodobé. Dále lze tábory dělit dle zaměření na tábory všeobecné a specializované. Všeobecné nabízejí širokou škálu

nejrůznějších aktivit, soutěží a her. Specializované tábory se soustředí na jednu oblast. Patří sem tábory specializující se na výuku jazyků, hudební tábory, sportovní tábory nebo přírodovědecké tábory.

Pavel Háp ve své publikaci z roku 2014 poskytuje základní dělení táborů dle jejich druhů a typů.

Definuje zde tři základní typy táborů – tábory běžné, integrované a ozdravné. Běžné tábory jsou nejčastějším typem tábora. Účastní se ho děti „běžné“ populace a má mnoho forem jako sportovní tábory, umělecké nebo jinak tematické tábory. Druhou formou je tábor integrovaný, který se liší od běžného tábora složením – alespoň 20 % účastníků jsou děti z rizikových skupin, se speciálními potřebami či z dětských domovů. Tento typ se svým zaměřením nemusí lišit od tábora běžného, často jsou však jeho součástí nejrůznější terapeutické programy nebo speciálně upravené hry například pro děti sluchově postižené. Tento typ tábora je více individuálně orientovaný (upravené aktivity) a často se ho účastní speciální pedagogové. Výhodou oproti běžnému táboru je podpora inkluzivity, spolupráce a empatie. Posledním typem tábora je tábor ozdravný, který se zaměřuje na oslabené nebo zdravotně postižené děti. Cílem je často regenerace, posílení imunity a zlepšení zdravotního stavu. (Háp, 2014, s. 5)

Mezi druhy táborů řadíme tábory stálé, putovní, hvězdicové a příměstské, kdy tyto druhy se v zásadě liší dle délky trvání a místa konání. Stálým táborem je tábor, který se celý uskutečňuje na jednom místě. Příkladem takového tábora může být skautský tábor. Naopak putovní tábor nemá jedno tábořiště, jedno stálé místo konání, ale přesouvá své po většinou předem plánované trase. Příkladem takového tábora jsou tábory cykloturistické. Dalo by se říct, že kombinací obou táborových druhů je tábor hvězdicový, který má sice stálé tábořiště, ale z něj jsou pořádány několikadenní výlety po okolí. Definice příměstského tábora bude předmětem další části. (Háp, 2014, s. 5)

2. 3. Co je to příměstský tábor

Je obtížné nalézt přesné vymezení příměstského tábora v zákoně nebo v odborné literatuře. Pomůckou může být průvodce MŠMT vydaný v roce 2004, který popisuje příměstský tábor jako „docházkovou týdenní akci pro děti nabízející volnočasový program“. Hlavním rozdílem oproti běžným táborům je, že nenabízí možnost přespání. (MŠMT, 2004, s. 136) Tábor tedy trvá v délce jednoho týdne, od rána do odpoledních hodin, kdy je dítě vyzvednuto rodičem. Během dnů je zajištěn program a strava. Mezi jeho základní funkce patří hlídání dětí, vzdělávání i zábava a rozvoj sociálních kontaktů. Pomáhá také dítěti si zvyknout na delší pobyt v často různorodém kolektivu a slouží jako příprava na delší pobytové tábory s přespáním. (O táborech, 2016)

Příměstský tábor se od běžného tábora odlišuje i v jiných aspektech, jako je místo konání, flexibilita, dostupnost a cena. Příměstské tábory se konají ve městech či vesnicích, kulturních centrech a jejich okolí. Místa děti často znají a pobyt na táboře pro ně tak může být komfortnější. Komfortní pro ně může být také již zmiňovaný fakt, že děti na táboře nespí. Dalším rozdílem a zároveň výhodou je jejich flexibilita. Děti se nemusí účastnit celého týdne tábora, ale může se účastnit jen vybraných dní. Výhodou pro rodiče je také jejich dostupnost – nemusí děti vozit na vzdálená místa. Dostupný je tábor také z hlediska ceny – příměstské tábory jsou zpravidla levnější než delší pobytové tábory a mohou tak nabízet příjemnou alternativu.

Příměstský tábor je považován za „příležitostnou akci“ a tedy táborem v legislativním slova smyslu. Jeho podmínky se na rozdíl od táborů řídí vyhláškou č. 106/ 2001 SB., o zotavovacích akcích. (Knotková, 2022, s. 65)

Příměstský tábor zajišťuje program na denní bázi pro děti během prázdnin. Ráno děti přijdou, užijí si den plný her a zábavy a odpoledne si je rodiče vyzvednou. Jsou skvělou alternativou k pobytovým táborům nejen z hlediska ceny a místa, ale i komfortu pro dítě.

3. Příměstský tábor Doloplazy

3. 1. Základní údaje o táboru

V této části se budu věnovat praktické realizace příměstského tábora v mé obci, který jsem organizovala jako vedoucí.

Příměstský tábor měl čtyři termíny, dva týdny v červenci a dva v srpnu. Určili jsme je z důvodu toho, že o tábor byl a je veliký zájem, mnoho rodičů vozí děti i z okolních vesnic, přičemž se organizoval se v naší obci již pátým rokem. Délka tábora byla určena na pět pracovních dní. Tábor začínal v sedm hodin a končil ve čtyři hodiny odpoledne. Každý termín měl vlastní téma, první bylo ztroskotání v džungli, druhý vesmír, třetí časová trhлина, čtvrtý krádež diamantu. Téma jsme se snažili zvolit tak, aby bylo co nejzajímavější pro děti a zároveň do něj mohlo být zařazeno co nejvíce aktivit.

Tábor byl určen pro děti od pěti do jedenácti let. Počet přijatých dětí byl určen na 30. Budova, ve které byl tábor, vyhovovala počtu a potřebám účastníků.

Cena všech termínů našeho příměstského tábora byla pro všechny turnusy stejná. Cena byla stanovena na 1 700 Kč. Účastníci, kteří měli zdravotní omezení v rámci stravy měli cenu tábora nižší.

Příměstský tábor jsme organizovali v budově místní školky. Školka se nachází ve středu vesnice a je tedy dostupná ze všech směrů. V budově školky jsou dvě třídy. Jedna je určena pro děti předškolního věku a druhá pro mladší děti. K dispozici v budově je počítač a projektor. Budova školky má svoje vlastní hřiště, kde děti mohou hrát různé pohybové hry. Nachází se tam i prolézačky, houpačky a dětské pískoviště.

Výběr instruktorů je zásadní pro úspěšnou organizaci a realizaci příměstského tábora. Každého člena týmu pečlivě vybral organizátor. Celkem bylo vybráno pět osob. Vedoucí programu a instruktoři, z nichž jeden byl určen na pozici zdravotníka. Personál jsme zajišťovali pomocí osobních kontaktů. Vedoucí tábora jsem byla já a instruktoři byly studentky vysokých škol. Většinou se snažíme nabídnout brigádu studentům, kteří žijí v naší obci.

Příměstský tábor jsme propagovali v obecním rozhlase a o totéž jsme poprosili i okolní vesnice. Vytvořili jsme plakát, který jsme nechali vyvěsit na stránkách obce a na Facebooku. Plakát jsme také zanesli do okolních škol a školek.

3. 2. Organizace prvního týdne aneb Ztroskotání v džungli

3. 2. 1. Pondělí

Každý týden byl zahájen motivačním příběhem, který měl nastínit program táborového týdne.

„Milí průzkumníci, vítáme vás na palubě letadla Orlí křídlo, ve kterém zažijeme neobyčejné dobrodružství! Naše jména jsou (doplnit) a jsme velitelkami této výpravy. Momentálně letíme vysoko nad amazonskou džunglí, na kterou se můžete podívat z okénka letadla. Dechberoucí výhled, že ano? Pohled z ptáčích perspektivy nám ale bude muset postačit, uvnitř džungle byste totiž být nechtěli. Nebezpečí tam číhá na každém kroku. Život ohrožují jedovatá a dravá zvířata, jedovaté a ostnaté rostliny, domorodci chránící svá území či přírodní nebezpečí jako bažiny, sesuvy půdy, bouřky a rychlé proudy řek. V džungli se také musíte umět dobře zorientovat v terénu, protože je velmi snadné se zde ztratit. Nás se to však naštěstí netýká, neboť zanedlouho budeme zpátky na bezpečné pevnině. Začali velké turbulence, co se to děje?! Vypadá to, že se nám porouchalo letadlo! Řítime se k zemi! Pořádně se držte! BUM posádko, jste všichni v pořádku? Pojďme zkontrolovat škody. Ale ne, Orlí křídlo je celé zničené, domů se budeme muset dostat pěšky. Bude to náročná cesta, ale když budeme odvážní, budeme si pomáhat a držet se pohromadě, společným úsilím ji určitě zvládneme překonat.“

Vždy na začátku každého týdne na nábor přichází nové děti, proto je dobré se s každým seznámit. Seznamovací hry jsou dobrým způsobem, jak děti nenásilně zapojit do aktivit a něco se o nich dozvědět.

Míčový kvíz

Vedoucí skupiny hodí míč dítěti a položí mu libovolnou otázku (například "Jaký je tvůj oblíbený film? Jaký je tvůj oblíbený sportovní tým? Jak se jmenuješ? Odkud jsi přijela? Jaká je tvoje oblíbená hra?"). Dítě v rychlosti odpoví a hodí míč zpátky vedoucímu nebo dalšímu dítěti a položí další otázku. Touto hrou se děti poznají a zjistí zajímavé věci o ostatních.

Portréty

Toto je vcelku výzva a velká zábava a určitě je potřeba, aby vedoucí dohlížel na fázi vyhodnocování. Děti se rozdělí do dvojic a kreslí portrét druhého hráče z dvojice. Ve fázi vyhodnocování děti hádají, kdo je na obrázku.

Během dne jsme hráli další hry, které souviseli se ztroskotáním v džungli.

Sestavení mapy

Posádka měla původně několik výtisků mapy džungle, ty se však během nehody roztrhaly na mnoho kousků, které se rozlétly do okolí. Úkolem dětí je najít všechny části mapy a znovu ji složit dohromady. Tým, který ji jako první složí, vyhrál.

Hledači jídla

Na papír se vytisknou obrázky různých druhů potravin (houby, ovoce, zvířata apod.). Úkolem dětí je donést do tábora ty produkty, které mohou sníst. Tým, který vytvoří největší zásobu jedlého jídla, vyhrál. Před hrou by děti byly poučeny o jedlých, nejedlých a jedovatých produktech, hrou by se mohly naučit rozeznávat základní představitele těchto skupin.

Bonus: děti mohou být poučeny, že rozdělit se s ostatními týmy s potravou může pomoci vytvořit příjemnou atmosféru mezi všemi hráči a pomůže jim to dostat se domů.

Výroba amuletu nebo náhrdelníku

Na zahrádce za budovou školky se děti vydají sbírat různé kamínky, klacíky, šišky, listy. S těchto materiálů jsme pak s dětmi tvořili. Díky hledání těchto materiálů se děti propojily s přírodou a naučily se poznávat různé druhy rostlin a kamenů.

Poznávání rostlin a zvířat

V džungli se nachází mnoho vzácných a zajímavých zvířat. Proto si děti vyzkoušely najít stejné dvojce zvířat v běhacím pexesu. Děti se rozdělily do stejně početných družstev, vždy jeden z družstva vyrazil a otočil dvě pexesa. Když našel stejné dvojce, tak je vzal a vrátil se do družstva, když nenašel nic, běžel zpátky a šel další. Běhací pexeso vyhrálo to družstvo, které našlo co nejdříve všechny dvojce.

3. 2. 2. Úterý

První pomoc

Ztroskotání v džungli přináší mnoho nástrah, a to i ze zdravotního hlediska. Proto jedna naše instruktorka, která studuje medicínu, dětem ukázala, jak se ošetřují různá zranění. Vysvětlila jim, co mají dělat, když nemají k dispozici žádné věci na ošetření. Poté děti utvořily týmy a snažily se ošetřit s minimem pomůcek jednoho z týmu.

KPZ

Později jsme dětem vysvětlili, co je to krabička poslední záchrany a co by si tam měly dát. Každé dítě nám řeklo, co by si dalo do své KPZ. A poté si děti šly vytvořit svoji KPZ a daly si tam věci, o kterých jsme se bavili.

Střelba lukem

Odpoledne jsme šli s dětmi na zahradu, kde si vyzkoušely, jak se střílí lukem a hází šipkami.

3. 2. 3. Středa

Lov ryb prutem

V džungli je těžké získat potravu proto jsme pro děti přichystali hru, ve které chytaly ryby pomocí prutu, přičemž na konci provázku byl připevněný magnet. Děti se rozdělily do stejně početných týmu v každém byl jeden prut, na kterém byl připevněn magnet. Snažily se chytit rybu, která byla připevněna kancelářská spona. Každý jeden z týmu vyběhl a snažil se rybu ulovit. Poté ji přinesl do týmu a chytat běžel další. Vyhrál ten tým, který ulovil nejvíce ryb.

Výroba lodě

Tohle byl první pokus, jak se dostat z džungle. Děti dostaly za úkol ve dvojicích vytvořit loď z přírodních materiálů. Snažily se najít vhodné materiály, aby se jim loď neponořila a při stavbě musely přemýšlet, jak ji konstrukčně zhotovit. Když byly lodě hotové šli jsme je vypustit na místní potok.

3. 2. 4. Čtvrtek

Každý týden jsme s dětmi jezdili na tematické výlety. Tentokrát jsme se rozhodli navštívit ZOO koutek ve Vyškově. Děti měly možnost vidět zvířata, která žijí ve volné přírodě. S pomocí průvodkyně se mohly ke zvířatům přiblížit na dosah ruky. Některá zvířata si dokonce mohly samy nakrmit. Průvodkyně dětem vyprávěla zajímavé příběhy o životě těchto zvířat. Děti se dozvěděly mnoho informací o jejich chování a přirozeném prostředí. Bylo fascinující sledovat, jak si zvířata hledají potravu nebo komunikují. Celý výlet byl pro děti nejen zábavný, ale také poučný. Domů si odvezly spoustu zážitků a nových poznatků o přírodě.

3. 2. 5. Pátek

Šipkovaná

V tento den jsme pro děti měli přichystanou šipkovanou. Nachystali jsme ji v místním zámeckém parku. V menších skupinkách se snažily děti plnit úkoly, které souvisely s našim tématem. Plnily u toho tajenku, kterou pak odevzdaly na konci cesty.

3. 2. 6. Shrnutí prvního týdne

Tématem prvního turnusu se stala ztroskotání v džungli, která děti formou her a jiných aktivit poučila o veškerých krásách i nebezpečích, se kterými se mohou setkat ve světě přírody a probudila v nich touhu přežít. S přírodními elementy se děti mohly během týdne setkat také na koupališti v Nezamyslicích, v Zooparku ve Vyškově či v doloplazském zámeckém parku, kde si pro ně místní senior, pan Ladislav Sypko, přichystal obohacující přednášku o papoušcích. V závěru týdne byly děti odměněny diplomy a hodnotnými cenami.

3. 3. Organizace druhého týdne aneb Zázračný vesmír

3. 3. 1. Pondělí

Tématem tohoto týdne byl vesmír, opět byl připraven motivační příběh.

„Ahoj dobrodruzi! Vítejte na palubě vesmírné lodi Galaktika. Tato loď momentálně patří k tomu nejlepšímu a nejmodernějšímu, co kdy lidská ruka vytvořila. Galaktika byla sestrojena, aby lidé v blízké době mohli prozkoumat neprobádané části vesmíru, navázali kontakt s mimozemskými civilizacemi a našli nové zdroje, které by mohly lidstvu sloužit. Problémem však je, že nemáme dostatek kvalifikovaných astronautů, kteří by se mise zúčastnili. Práce astronauta je velmi náročná a vyžaduje mnoho úsilí. Aby se člověk mohl dostat do vesmíru, musí podstoupit všestranný výcvik, během kterého prokáže, že splňuje všechny důležité dovednosti. Správný astronaut musí být tělesně zdatný, nezalekne se žádné překážky a vrhá se i do těch nejtěžších dobrodružství. Zároveň se ale musí také dobře orientovat ve vědě a technice a musí znát všechny zákony o vesmíru i životě na Zemi. Velkou roli v jeho povolání hrají také dobré komunikační dovednosti a práce v týmu. No, musí toho umět opravdu hodně a vy vypadáte jako vhodní adepti už teď. Poďte s námi podstoupit vesmírný výcvik plný sportu a poznávání! Když budete úspěšní, s Galaktikou se proletíte mezi planetami a hvězdami, a možná jednou se o vás třeba budou psát i tlusté knihy!“

Připraveny byly také dvě seznamovací hry:

Dvě lži jedna pravda

Instruktor vždy vybere jedno dítě, a to o sobě vymyslí dvě nepravdivá tvrzení a jedno pravdivé. Instruktor pak všechna tvrzení řekne a ostatní děti hádají, které z těch tvrzení je pravda.

Zakříč jméno

Děti si stoupnou do kruhu a postupně se představí. Pak si hází míčem a těsně předtím, než míč hodí, musí říct jméno toho, komu míč hází. To pomáhá dětem rychle se naučit jména ostatních.

V průběhu dne jsme hráli také další hry související s tematikou týdne:

Výroba rakety

Děti se rozdělily do týmů, ve kterých spolupracovali celý tábor. Začaly tím, že dostaly materiály pro výrobu rakety: barevný papír, nůžky, lepidlo, fixy. Nejprve si vytvořily návrh rakety na papír. Následně si části rakety nakreslily na karton a začaly vystříhovat. Poté je začaly lepit

dohromady. Každá raketa měla velmi zajímavý vzhled, protože si děti mohly upravit tvar i barvy podle svých představ. Po sestavení rakety přišla na řadu kreativní část, ve které vymyslely název rakety. Jakmile měly rakety hotové, každý tým se postavil před ostatní a představil svou raketu. Řekl, jak se jmenuje a kterou planetu by sní chtěl prozkoumat.

Tvorba loga

Děti si ve svém týmu začaly nejprve tvořit různé návrhy a přemýšlely o tom, jak by jejich logo mělo vypadat. Některé týmy zvolily objekty, které jsou ve vesmíru. Po vytvoření jednoduchých návrhů se děti pustily do vybarvování loga, snažily se vybrat barvy, které se objevují na planetách. Některé týmy přidaly do loga text, jako název svého týmu. Když byli všichni hotoví, tak každý tým prezentoval svůj návrh ostatním. Děti vysvětlily, co jejich logo znamená. Na závěr byla vybrána loga, která nejlépe vystihovala vesmírnou tematiku a ten tým, který ho tvořil získal sladkou odměnu.

Pohybová hra planety

V místnosti jsme rozmístili několik obručí, které představovaly různé planety ve vesmíru. Instruktor vysvětlil dětem, jak jednotlivé obruče používat během hry. Děti se pohybovaly vesmírnou chůzí a poté i běháním po prostoru. Instruktor během hry náhodně volal jména planet (např. „Jupiter“, „Merkur“, „Mars“), a děti musely okamžitě najít odpovídající planetu, na kterou musely přiběhnout a postavit se na ni. Když děti stály na planetě, mohly odpočívat a počkat na další pokyn. Když instruktor řekl například „Vesmírná bouře“, všechny děti musely rychle změnit planetu a běžet k jiné.

3. 3. 2. Úterý

Opičí dráha

Pro děti jsme si na dvoře nachystali tělesné úkoly, které by každý astronaut měl zvládnout. Na prvním stanovišti prolézaly úzkými tunely, a to jim ukazovalo, jak se astronauti cítí ve vesmírné stanici. Hned na druhém stanovišti musely proběhnout dráhou plnou překážek, jako jsou kužely nebo balanční kameny, v co nejkratším čase. Ve třetím stanovišti si zkusily, jak se pracuje ve skafandru, který simulovaly gumové rukavice. Musely přenášet drobné předměty a montovat šroubky do stavebnice. Čtvrté stanoviště bylo jen pro odvážné. Děti musely vylézt na vrchol síťové pyramidy a donést z ní praporečky. V pátém stanovišti musely přesně doskočit na vyznačené místo, což byl poslední krok. Každé dítě na konci dostalo zlatou hvězdu za zvládnutí této dráhy.

3. 3. 3. Středa

Tento den byl ve znamení pokusů, které jsou velkou součástí vědy a vesmíru. V rámci toho jsme připravili následující hry:

Zkoumání gravitace

Pomůcky: Dvě různé koule (např. tenisák a míček na ping-pong).

Děti pustily obě koule z výšky a sledovaly, jestli obě koule dopadnou na zem současně. Ukázalo jim to, že gravitace působí na všechny předměty stejně, bez ohledu na jejich hmotnost.

Simulace kráterů na Měsíci

Pomůcky: Mouka, kakao, kameny nebo malé kuličky.

Nasypali jsme mouku do mělké misky a povrch posypali kakaem. Poté jsme z výšky pustili kameny, které vytvoří krátery. Tento pokus dětem ukázal, jak vznikají krátery na Měsíci dopadem meteoritů.

Co astronauti jedí

Pomůcky: sušené ovoce, vakuově balené potraviny.

Nechali jsme děti ochutnat sušené nebo vakuované potraviny a porovnali je s běžným jídlem. Děti pak pochopily, proč astronauti potřebují speciálně upravené potraviny, které vydrží dlouho jedlé.

3. 3. 4. Čtvrtek

Jako každý týden jsme vyrazili na tematiky výlet a tentokrát jsme navštívili hvězdárnu v Prostějově. Na začátku nás provedli prostorem hvězdárny, včetně hlavní kopule s dalekohledem, přitom nám udělali komentovanou prohlídku. Děti se seznámily s historií hvězdárny, významnými objevy a funkcí astronomických přístrojů. Poté si každý vyzkoušel pozorovat vesmír z velkého hvězdářského teleskopu. Děti byly celým výletem ohromeny a přineslo jim to nové a nezapomenutelné zážitky.

3. 3. 5 Pátek

Zpět do rakety

Na dvoře jsme rozmístili barevné kruhy, které představovaly rakety, přičemž každé dítě mělo jednu obruč jako svou základnu. Děti představovaly kosmonauty volně se pohybující po

prostoru a objevující vesmír. Instruktor během hry bubnoval na bubínek, který symbolizoval zvuky, které jsou ve vesmíru. Jakmile děti uslyšely signál, musely se co nejrychleji vrátit do své rakety. Každé dítě se vracelo pouze do své vlastní obruče, což podporovalo jejich prostorovou orientaci.

Tvorba vlastního vesmíru

S dětmi jsme si poslední den vytvořili vzpomínku v podobě obrázků. Každé dítě si vytvořilo svůj originální vesmír podle svých představ. Začalo to tím, že jsme bílý papír začali vykreslovat různě barevnými voskovkami. Následně jsme celý obrázek pokryli důkladně černou voskovou. Poté jsme začali do černé vrstvy vyškrabávat různé vesmírné objekty. Obrázky jsme vyškrabávali pomocí špejle. Po vyškrabání děti ukázaly všem, jak jejich vysněný vesmír vypadá.

3. 3. 6. Shrnutí druhého týdne

Druhý turnus tábora byl veden v duchu vesmíru, astronomie a vědy. Děti opět hrály tematické hry, plnily různé fyzické a manuální aktivity, taktéž byly prověřeny jejich znalosti z oblasti vesmíru a vědy. Ve středu jsme se s táborníky jeli osvěžit na nezamyslické koupaliště a ve čtvrtek nás čekal výlet do hvězdárny v Prostějově. Celé týdenní dobrodružství bylo opět završeno houbou za pokladem v zámeckém parku a předáním diplomů a upomínkových předmětů.

3. 4. Organizace třetího týdne anebo časová trhlina

3. 4. 1. Pondělí

Motivační příběh

„U nás v Doloplazech žije profesor Popleta, který vynalezl už spoustu úžasných věcí. V posledních pár měsících ho ale v ulicích Doloplaz bylo vidět málo, protože usilovně pracoval ve své laboratoři na jeho novém, největším vynálezu – stroji času. Co myslíte, podařilo se mu ho sestrojít? Nebudu vás dlouho napínat – ano, profesor ho opravdu sestrojil. Ve své roztržitosti však zapomněl na stroj času připevnit jednu důležitou součástku, která by mu pomohla se vrátit do naší současnosti. Takže profesor je nyní ztracený někde v časoprostoru a nemůže se vrátit za námi. Ještě, že je tak chytrý a zanechal nám tady dopis, abychom ho mohli najít a pomoci mu.

Milé děti,

potřebuji vaši pomoc! Jak vím, že mi pomůžete zrovna vy? Viděl jsem to přece ve věštecké kouli, kterou jsem také nedávno sestrojil! To je ale vedlejší. Jestli jste mě už dlouho nikde nepotkali, pravděpodobně se můj nový vynález, stroj času, pokazil a já se nemůžu vrátit zpátky za vámi do současnosti. Pro tyto případy jsem sestrojil ještě jeden. Prosím, použijte ho a najděte mě. Vždycky jsem chtěl vidět naživo mamuta, účastnit se původních Olympijských her, pokecat s Karlem IV., zjistit, jestli byl divoký západ opravdu divoký a taky zažít v královské rodině. V jedné z těchto dob mě pravděpodobně najdete. Předem díky.

Profesor Popleta“

Seznamovací hry:

Vymění si místo ti

Děti sedí v kruhu na zemi, jeden byl vždy uprostřed. Uprostřed stál jeden a začal hru tím, že říkal „Vymění si místa ti, kteří rádi spí“, nebo „Vymění si místa ti, kteří mají rádi vanilkovou zmrzlinu.“ Úkolem toho uprostřed bylo rychle obsadit některé místo někoho jiného a být tak vystřídán.

Molekuly

Všechny děti se procházely po prostoru. Instruktor řekl nějaký počet lidí a část těla, kterou se děti musely spojit (jako molekuly v těle). Potom jsme hru hrály na vypadávání ten, kdo se

nestihl spojit. V dalších kolech instruktor hlásil jiný počet lidí a jinou část těla. Hráli jsme tak dlouho dokud zůstalo jen pár dětí.

V tento den jsme se s dětmi ocitli mezi dinosaury.

Odkrývání fosilií

Vydali jsme se na zahradu, na které máme pískoviště. První aktivitu, kterou si děti vyzkoušely, bylo odkrývání dinosauřích fosilií. V pískovišti byly ukryté různé části a kosti dinosaurů. Každá nalezená část na sobě měla na papírku napsáno, o jakého dinosaura se jedná. Některé děti našly i dinosauří stopy a ty jsme si potom ve skupinkách vylily sádrou.

Najdi svého dinosaura

Každé dítě dostalo obrázek dinosaura. Úkolem bylo najít dalšího člověka se stejným obrázkem a vytvořit rodinu. Jakmile všechny děti našly kamaráda se stejným obrázkem, tak měly za úkol nakreslit dinosaura, který byl na kartičce. Ve skupince mohly také svého dinosaura pojmenovat. Když všichni dokončili své kresby, tak postupně své dinosaury představili.

Kvíz o dinosaurech

Tuto hru děti hrály v týmech, kde odpovídaly na otázky o dinosaurech. Například: Který dinosaurus byl největší? Byl Tyranosaurus Rex masožravec nebo býložravec? Jaké dinosauří druhy měly rohy nebo pláty? Za každou správně zodpověděnou otázku dostal tým jeden bod. Ten tým, který nasbíral nejvíce bodů na konci hry, dostal dinosauří vejce.

3. 4. 2. Úterý

V tento den jsme se přenesli na původní olympijské hry. Děti si vyzkoušely mnoho zajímavých disciplín, ve kterých ukázaly svoji sílu a odvahu.

Začali jsme tím, že děti vytvořily tým a potom si vymyslely jméno své země. Každý tým dostal barevné papíry, ze kterých vytvořil vlajku a po dokončení představil svoji zem. Závěrem děti zahájily olympijské hry společným pokřikem.

Skok do dálky

Každé z dětí mělo tři pokusy a nejdelší skok se počítal jako výsledný. Každý v týmu šel jednou a skoky se měřily navíjecím měřidlem. V této disciplíně si děti vyzkoušely, jak je náročné skákání do dálky.

Hod oštěpem

Na tuto disciplínu jsme si pro děti připravily plastové tyče. Úkolem bylo hodit oštěp co nejdále do vyznačené oblasti. Děti postupně házely a jejich pokusy jsme měřili navýjecím měřidlem. Na konci her byl vyhlášen nejlepší oštěpař.

Hod na cíl

Děti házely kroužky na dřevěný kříž. Každý účastník měl stanovený počet pokusů, které se sčítaly. Cíl byl upraven dle věku – starší děti ho měly dál oproti mladším. Na konci her byl oceněn tým, který házel nejpřesněji.

Štafeta

Děti běžely štafetu ve skupinách, kde si předávaly štafetový kolík na určených místech. Každý člen týmu musel uběhnout část trati, než předal kolík dalšímu. Děti si musely promyslet kde kdo bude stát, aby byly co nejrychlejší.

Skok přes švihadlo

Děti soutěžily v počtu přeskoků přes švihadlo za jednu minutu. Některé se pokoušely skákat rychleji, jiní dávali pozor na správnou techniku. Po uplynutí času byl počet skoků sečten a zapsán.

Po všech těchto disciplínách bylo slavnostní vyhlášení. Postupně byli vyhlášeni vítězové jednotlivých disciplín, kteří si převzali čokoládovou medaili. Nezůstali jsme jen u vítězů, každý účastník dostal ocenění v podobě sladké odměny za snahu a odhodlání.

3. 4. 3. Středa

V tento den jsme se s dětmi objevili na divokém západě mezi kovboji a indiány.

Výroba indiánské čelenky

Každý nejprve dostal papír, ze kterého si vyrobili svoji čelenku pomocí barevných peříček a provázků. Každý si čelenku ozdobil podle svého. Aktivita podpořila jejich kreativitu a navodila atmosféru divokého západu.

Střílení z luku

Na zahradě jsme si připravili terč, luk a šípy, které měly na konci přísavku. Děti se střídaly ve střílení a snažily se získat co nejvíce bodů. Střelba dětem ukázala, jak byl dříve těžký lov a obrana pomocí luku.

Lov pokladu

Připravili jsme si poklad do krabice, do které jsme dali sladkosti a ukryli jsme ji v zámeckém parku. Děti dostaly mapu s nakreslenými indiciemi, které je postupně dovedly k pokladu. Na cestě plnily úkoly, například musely po cestě nasbírat patnáct květin nebo vyluštit jednoduchou šifru. Lov pokladu byl zábavný a děti se při něm dozvěděly mnoho zajímavých věcí. Na konci si pak děti rozdělily nalezený poklad.

3. 4. 4. Čtvrtek

Jako každý týden jsme vyrazili na tematický výlet tentokrát na Zlatou farmu. Děti se seznámily s různými hospodářskými zvířaty, jako byly krávy, kozy a prasata. Pání z farmy jim ukázala, jak se o zvířata starají. Děti se pak zapojily do krmení zvířat a měly možnost je pohladit. Největší zážitek pro děti bylo to, že se mohli projet na koních. Celý den byl plný nových informací a zážitků.

3. 4. 5. Pátek

Dnes jsme se s dětmi přesunuli do doby, kdy žili králové a královny.

Výroba erbů

Děti si vytvořily vlastní erb, který by symbolizoval jejich královskou rodinu. Pomocí papíru, barev, lepidla a štětců vytvářely erby, na kterých byla zobrazena jejich oblíbená zvířata, tvary nebo barvy. Každé dítě přemýšlelo, jaké znaky by byly důležité pro jejich královskou rodinu a nakonec si vytvořilo vlastní rodinný erb.

Výroba šperků

Děti si vytvořily šperky, které v dřívějších dobách nosily královské rodiny. Použily na to různé materiály, jako jsou korálky, stuhy, dráty a další drobné třpytky.

Díky tomu, že v naší obci máme zámek si děti mohly zažít, jak se dříve žilo. Místní historik jim vyprávěl o tom, jak to tam dříve vypadalo a vzal je do nejvyšší věže, ze které šla vidět celá naše obec. Poté jsme šli s dětmi do zámeckého parku, kde jsme si pro ně nachystali piknik. V dálce

jsme viděli člověka, který zkoumal rostliny a později jsme zjistili že je to profesor Popleta. Díky tomu, že jsme profesora našli, mohli jsme se vrátit časem zase zpět do přítomnosti.

3. 4. 6. Shrnutí třetího týdne

Aktivita a hry v rámci třetího turnusu byly velmi rozmanité, neboť jsme po celý týden cestovali v čase. V pondělí jsme se ocitli mezi dinosaury, v úterý zas ve starověkém Řecku, kde jsme se účastnili Olympijských her. Ve středu jsme se vydali na středověkou poznávací výpravu po Doloplazech s cílem v zámeckém parku, kde nás ve sklepení čekal poklad. Ve čtvrtek se děti seznámili s hospodářskými zvířaty na Zlaté farmě a v pátek jsme hráli soutěžní hry, načež celý týden byl zakončen předáním diplomů a hraček na památku.

3. 5. Organizace čtvrtého týdne aneb propojení kultur

3. 5. 1. Pondělí

Motivační příběh

„Milé děti tento týden bude pro vás něčím zajímavý. Představte si, že jste na místě, kde se můžete vydat na dobrodružství, které vás zavede do vzdálených koutů světa. Tento týden čeká každého z vás něco úžasného! Každý den se ocitnete v jiném historickém období a naučíte se něco nového o tradicích a zvycích, které formovaly různé kultury. Prvního dne se vydáte do starověkého Egypta. Další den vás čeká Japonsko, kde se naučíte umění origami a taky možná jíst japonskými hůlkami. Pak se vydaly do Afriky, kde se naučíte bubnovat na africké bubny. Poslední den jsme se přemístili do krásné přírody, kterou nabízí Norsko.“

Seznamovací hry:

Barevné puntíky

Na čelo si každý nalepil barevné kolečko, na základě kterého následně děti utvořily stejně barevné skupinky. Jakmile se všichni sešli, sednuli si do kruhu a seznámili se. Poté se jednotlivé skupiny přesunuly do hromadného kruhu a představily sebe a ostatní ze své barevné skupiny ostatním („Já jsem Ema, v mé modré skupince je Honzík, Pepa a Anetka“).

Na lepidlo

Děti se volně pohybovaly v prostoru na hudbu. Jakmile se hudba zastavila, musely se zastavit i děti. Instruktor potom říkal krátkou říkanku: „Lepidlo se vylilo a (část těla) dětem slepilo.“ Děti se poté přitiskly k sobě konkrétní části těla (zády, kolena, čely, ...). Bylo na nich, zda utvoří kruh, dvojice či trojice. Důležité bylo, aby nikdo nezůstal sám, cílem hry nebylo vypadávání, ale seznámení se s ostatními.

Další hry během dne:

Egyptské masky

Děti si vytvořily masky zvířat, která byla v Egyptě uctívána, jako je kočka, krokodýl nebo sokol. Poté si o těchto zvířatech povídaly a představily si je. Následně si s nimi zkusily zahrát krátké vymyšlené příběhy.

Mumie v pohybu

Děti se rozdělily do dvojic. Jeden člen dvojice byl “mumie”, druhý byl “archeolog”. Archeolog měl za úkol vést mumii (přes překážky nebo po hřišti) pouze pomocí slov, zatímco se mumie pohybovala, jak nejlépe uměla. Cílem hry bylo dojít co nejrychleji do cíle, aniž by mumie spadla nebo se ztratila.

Egyptské jídlo

Snažili jsme se přiblížit dětem také kulturu Egypta. Děti si tak vyzkoušely ochutnávku jídla, které tam jedí nebo dříve jedli. Přinesli jsme dětem na ochutnání dezert, který se nazývá Baklava. Dezert je z vrstev tenkého listového těsta, plněný sekanými ořechy, slazenými sirupy nebo medem.

3. 5. 2. Úterý

Výroba origami

Děti se naučily základní techniky skládání papíru a vytvořily různé origami, jako jsou ptáci, žáby nebo květiny. Poté si vyzkoušely vytvořit vlastní origami zvířata. Děti do této aktivity byly tak zapálené, že si každý vyrobil také origami počáteční písmeno svého jména.

Japonské písmo

Děti se seznámily s japonskou kaligrafií a naučily se psát své jméno nebo jednoduché japonské znaky štětcem a inkoustem. Poté jsme dětem vytiskli japonskou abecedu, aby si mohly napsat jakékoliv slova.

Japonská kuchyně

Děti se seznámily s tradičními japonskými jídly, jako je sushi, polévky nebo mochi. Vyzkoušely si přípravu sushi, která je velice jednoduchá. Pro některé děti to byla první ochutnávka některým to chutnalo a některým zase ne. Ochutnaly i japonský dezert mochi, který se prodává i u nás v obchodech.

Výroba vějířů

Nejprve si děti připravily papír, který si pečlivě složily do harmoniky. Poté připevnily dřívko k jedné straně složeného papíru. Když byl základ vějířů hotový, začaly děti svůj vějíř zdobit. Použily barvy, pastelky a fixy, každý si tam nakreslil své vlastní motivy. Po dokončení zdoben

přidaly na vějíře stuhy pro zajímavost. Jakmile lepidlo zaschlo, děti si vějíře otevřely a zkoušely s nimi ovívat.

3. 5. 3. Středa

Bubnování na bubínky

Děti se ráno seznámily s africkými bubny a jejich významem v africké kultuře. Nejprve se dozvěděly, jaký má bubnování v Africe důležitý symbolický význam, například při oslavách, rituálech nebo komunikaci mezi vesnicemi. Poté si každé dítě vybralo svůj buben, který si připravilo k hraní. Společně se učily základní rytmy a techniky, jak správně bubnovat. Postupně se zapojily do větších rytmických skladeb, kde se vzájemně doplňovaly.

Závod s vodou

Tato hra dětem přiblížila každodenní život lidí v afrických vesnicích. Nejprve jsme jim vysvětlili, jak důležité je přenášení vody a jak se často nosí na velké vzdálenosti na hlavě. Děti jsme rozdělili do týmů a každému jsme dali nádobu na vodu. Úkolem bylo přenést vodu z “řeky” do “vesnice” co nejrychleji, ale zároveň opatrně, aby se voda nevylila. Trasa zahrnovala různé překážky, jako slalom nebo nízké mosty, které musely děti podlézt. Po skončení závodu jsme změřili, kolik vody každý tým přenesl, a vyhlásili vítěze.

3. 5. 4. Čtvrtek

Jako každý týden byl dnešní den ve znamení tematického výletu, na který se všechny děti velmi těšily. Navštívili jsme Lešnou zahradu, kde se nachází i zoologická zahrada s expozicemi z různých kontinentů. Na začátku nás přivítal průvodce, který nás provedl jednotlivými částmi zoo. Nejprve jsme se podívali na africkou sekci, kde děti obdivovaly lvy, žirafy a zebry. Poté jsme se přesunuli do Asie, kde jsme viděli pandy, tygry a opice, o kterých nám průvodce povyprávěl. Následně jsme se vydali do Austrálie, kde jsme pozorovali klokany a koaly. Na závěr jsme navštívili americkou část, kde jsme se setkali s aligátory a medvědy. Děti se dozvěděly spoustu zajímavostí o životě zvířat a jejich přirozených prostředích. Celý výlet byl nejen zábavný, ale i velmi poučný.

3. 5. 5. Pátek

Kresba polární záře

Nejprve jsme si s dětmi povídali o tom, co polární záře je, jak vzniká a proč ji lidé mohou vidět hlavně v Norsku a dalších severních zemích. Děti se dozvěděly, že polární záře vzniká díky slunečnímu větru, který narazí na atmosféru Země. Ukázali jsme si také obrázky různých polárních září – od zelených a modrých až po červené a fialové odstíny. Poté každé dítě dostalo černý papír, který představoval noční oblohu, a výtvarné potřeby, jako byly křídly, pastely nebo houbičky. Děti si vyzkoušely techniku roztírání barev, aby vytvořily jemné přechody, které připomínaly záři. Postupně na svých “nočních oblohách” malovaly zakřivené pruhy a vlny, typické pro polární záři.

Výroba Vikingského amuletu

Děti si vybraly, jaký tvar bude mít jejich vlastní amulet. K tvorbě jsme použili rychleschnoucí hmotu, která se snadno tvarovala a po zaschnutí byla pevná. Děti začaly modelovat amulety podle své fantazie nebo podle inspirace z obrázků. Některé vytvořily jednoduché tvary, zatímco jiné zkoušely složitější vzory. Po vytvarování jsme nechali amulety zaschnout a poté je děti ozdobily barvami, aby byly ještě zajímavější. Nakonec jsme ke každému amuletu připevnili provázek, aby si ho děti mohly pověsit na krk.

Běhací pexeso

Děti jsme rozdělili do dvou týmů a vysvětlili jim pravidla hry. Jeden člen týmu vždy doběhl k herní ploše, otočil dvě kartičky a snažil se najít pár. Pokud pár nenašel, kartičky otočil zpět a běžel zpátky, aby mohl pokračovat další člen týmu. Děti byly do hry velmi zapálené naučily se něco nového o norských zvířatech.

3. 5. 6. Shrnutí čtvrtého týdne

Čtvrtý turnus tábora byl veden v duchu propojení kultur. Děti si během týdne vyzkoušely hry a manuální aktivity z různých zemí celého světa. V pondělí se děti vypravily do Egypta, kde si vyzkoušely ochutnávku jídla a výrobu zvířecích masek. V úterý se děli vydaly do Japonska a vyzkoušely si výrobu vějířů nebo ochutnávku sladké pochoutky mochi. Ve středu děti navštívily kontinent Afriku a seznámily se s tamní kulturou. Ve čtvrtek se uskutečnil výlet do Lešné zahrady, kde děti mohly pozorovat africká zvířata. Celé týdenní dobrodružství bylo zakončeno v pátek výletem do Skandinávie, kde si mohly vyzkoušet výrobu amuletu. Jako každý týden nechyběly hodnotné ceny.

3. 6. Shrnutí tábora

Příměstský tábor s tématy ztroskotání v džungli, vesmír, časová trhlina a propojení kultur nabídl dětem pestrý a dobrodružný program. Připravili jsme pro ně promyšlené čtyři turnusy plné zážitků. V džungli si vyzkoušely stavění loděk, první pomoc a během toho poznávaly přírodu. Ve vesmíru se účastnily výcviku astronautů, tvořily modely raket a tím poznávaly krásu vesmíru. Časová trhlina je přenesla do různých historických období, ve kterých si děti vyzkoušely mnoho zajímavých věcí, přitom hledaly profesora Popletu. V části zaměřené na propojení kultur děti vyráběly tradiční masky, ochutnávaly jídla a učili se, jak je svět rozmanitý díky všem kulturám, které na naší planetě žijí. Program byl různorodý a střídal fyzicky náročné aktivity s klidovými činnostmi. Chtěli jsme také aby byla zohledněn vzdělávací aspekt volného času, například poznávání přírody, vědy a historie. Tábor byl přizpůsoben dětem ve věku 6–12 let, aby zvládly složité úkoly i fyzicky náročné aktivity. Každý týden měl jasné cíle a postupně děti provázel napínavými výzvami. Díky promyšlené organizaci se předešlo přehlčení tématy, což zajistilo, že si děti tábor užily naplno. Program rozvíjel spolupráci v týmu, kreativitu. Děti si odnesly nejen nové znalosti, ale i nezapomenutelné zážitky. Celkově byl tábor úspěšný a nadchl všechny zúčastněné.

Závěr

Příměstské tábory jsou v dnešní době velice vyhledávané především díky tomu, že představují moderní a stále populárnější formu trávení volného času pro děti. Tato práce se zaměřila na význam volného času, historického vývoje táborů a na praktickou organizaci týdenních programů příměstského tábora. V teoretické části jsem se věnovala volnému času a jeho využití. Historický pohled ukázal, že tábory se v průběhu let vyvíjely z původně skautských a vzdělávacích aktivit v dnešní originální formy, mezi nimiž příměstské tábory zaujímají významné místo. Tyto tábory nabízejí dětem možnost prožít prázdninové dny aktivně a originálním způsobem, aniž by musely opustit své blízké prostředí a domov. Zároveň poskytují rodičům variabilní a cenově dostupné řešení péče o děti během letních prázdnin. V praktické části práce jsem popsala proces organizace týdenních programů příměstského tábora. Hlavním cílem bylo vytvoření zábavných, vzdělávacích a pohybových aktivit, které podporují všestranný rozvoj dětí. Organizace příměstského tábora zahrnuje mnoho výzev, od legislativních příprav až po zajištění programu a zdravotního dohledu. Hodně důležité je také schopnost instruktorů rychle reagovat na aktuální situace a zájem dětí. Příměstské tábory přinášejí řadu výhod, a to jak dětem, tak jejich rodičům. Děti získávají nové zážitky, přátele a zkušenosti. Tato forma trávení volného času přispívá k celkovému rozvoji dítěte a jeho schopnosti aktivně a smysluplně trávit čas. Příměstské tábory mají významné místo v oblasti volnočasových aktivit a nabízejí zajímavou alternativu ke klasickým pobytovým táborům.

Seznam zdrojů

- DUDOVÁ, Anna a Richard MACKŮ. Pedagogické přístupy a didaktické postupy zaměřené na volnočasovou kompetenci. *Social Education / Sociální Pedagogika, [s. l.]*, v. 9, n. 2, p. 58–77, 2021. České Budějovice: [Jihočeská univerzita, Teologická fakulta] DOI 10.7441/soced.2021.09.02.04. [cit. 2025-01-02]. Dostupné z: <https://research.ebsco.com/linkprocessor/plink?id=ca481edb-3159-3367-ab47-92a4da729eb7>.
- HÁJEK, B; HOFBAUER, B; PÁVKOVÁ, J. *Pedagogické ovlivňování volného času: trendy pedagogiky volného času*. 2. vyd. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-262-0030-7.
- HAMŘÍK, Zdeněk. *Volný čas dětí a mládeže: zábava, odpočinek a příležitost pro rozvoj*. 2022. ISBN 9788024461830.
- HÁP, Pavel et al., *Pobyť v letní přírodě*. [online]. Olomouc, 2014. [cit. 2025-01-02]. Dostupné z: <https://publi.cz/books/174/04.html>
- KAPLÁNEK, M. a kol. *Volný čas a jeho význam ve výchově*. Praha: Portál, 2017. ISBN 978-80-262-1250-8.
- KNAPÍK, Jiří. Dětské tábory a letní zotavovny v letech 1948–1955. *Historica – Sborník prací historických, [s. l.]*, v. XL, n. 50, p. 193–209, 2016. Dostupné z: <https://research.ebsco.com/linkprocessor/plink?id=57c2f834-8b03-3f80-afbb-b608c09d70d1>.
- KNAPÍK, Jiří. Socialistické školství a tzv. mimoškolní výchova v Československu v 50. a 60. letech / The Socialist Education and so-called non-formal school education in Czechoslovakia in the 50th and 60 years. [online]. *Acta historica Neosoliensia*. 2013, č. 16, s. 88-106. Dostupné z: <https://research.ebsco.com/linkprocessor/plink?id=5a8bbcb4-e01d-3cb8-b63b-e92bfb4ce4f4>.
- KNOTKOVÁ, Alena. *Pedagogika volného času* [online]. Hradec Králové: Gaudeamus, 2022 [cit. 2024-12-23]. ISBN 978-80-7435-867-8. Dostupné z: <https://www.uhk.cz/file/edee/pedagogicka-fakulta/pdf/pracoviste-fakulty/ustav-socialnich-studii/dokumenty/publikace-ke-stazeni/pedagogika-volneho-casu.pdf>
- MŠMT. *Tábory a jiné zotavovací akce: průvodce jejich přípravou*. Praha: Institut dětí a mládeže MŠMT ČR, 2004. ISBN 80-86033-93-7.
- NIKODÝM, Radim. *Volnočasové aktivity. Rozdílné možnosti trávení volného času dětí mladšího školního věku ve městě a na vesnici* [online]. České Budějovice, 2019. [cit. 2024-12-23]. Dostupné z: https://theses.cz/id/6ml9ke/DP_Nikodm.pdf. Vedoucí magisterské diplomové práce: Miroslav Procházka. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, teologická fakulta, katedra pedagogiky.

O táborech. Online. Příměšťáky.net. 2016. Dostupné také z: <https://primestskytabor.net/cs/o-taborech>.

PÁVKOVÁ, J. et al. *Pedagogika volného času*. 3. vyd. Praha: Portál, 2008. ISBN 978–80-7367-423-6.

POSPÍŠIL, Jiří. *Hodnoty a volný čas: nové výzvy pro sociální pedagogiku a pedagogiku volného času*. 2023. ISBN 9788024462363

SKAUT, z. s. *Historie skautingu*. [online]. [cit. 2025-01-09]. Dostupné z: https://www.skaut.cz/skauting/historie/#about_history--0.

ŠANTORA, Roman. *Skautské století: dobrodružný příběh 100 let českého skautingu*. Praha: Junák – TDC, 2012. ISBN 9788020426222.